

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

Suomalainen turvallinen kunta

Kouvola 12.6.2008

Kari Paaso, johtaja

Sosiaali- ja terveysministeriö

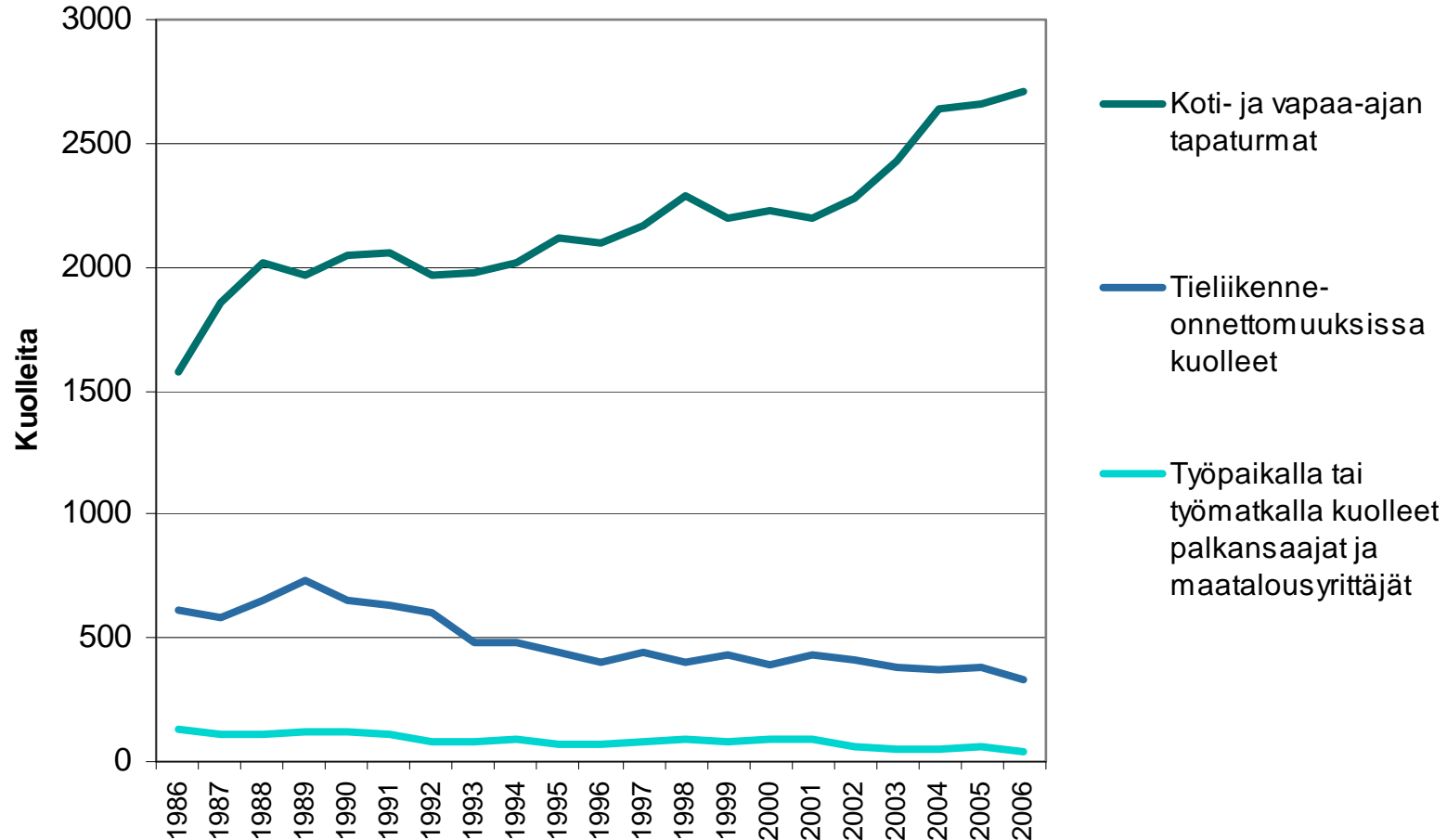
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

Suomen turvallisuustilanne:

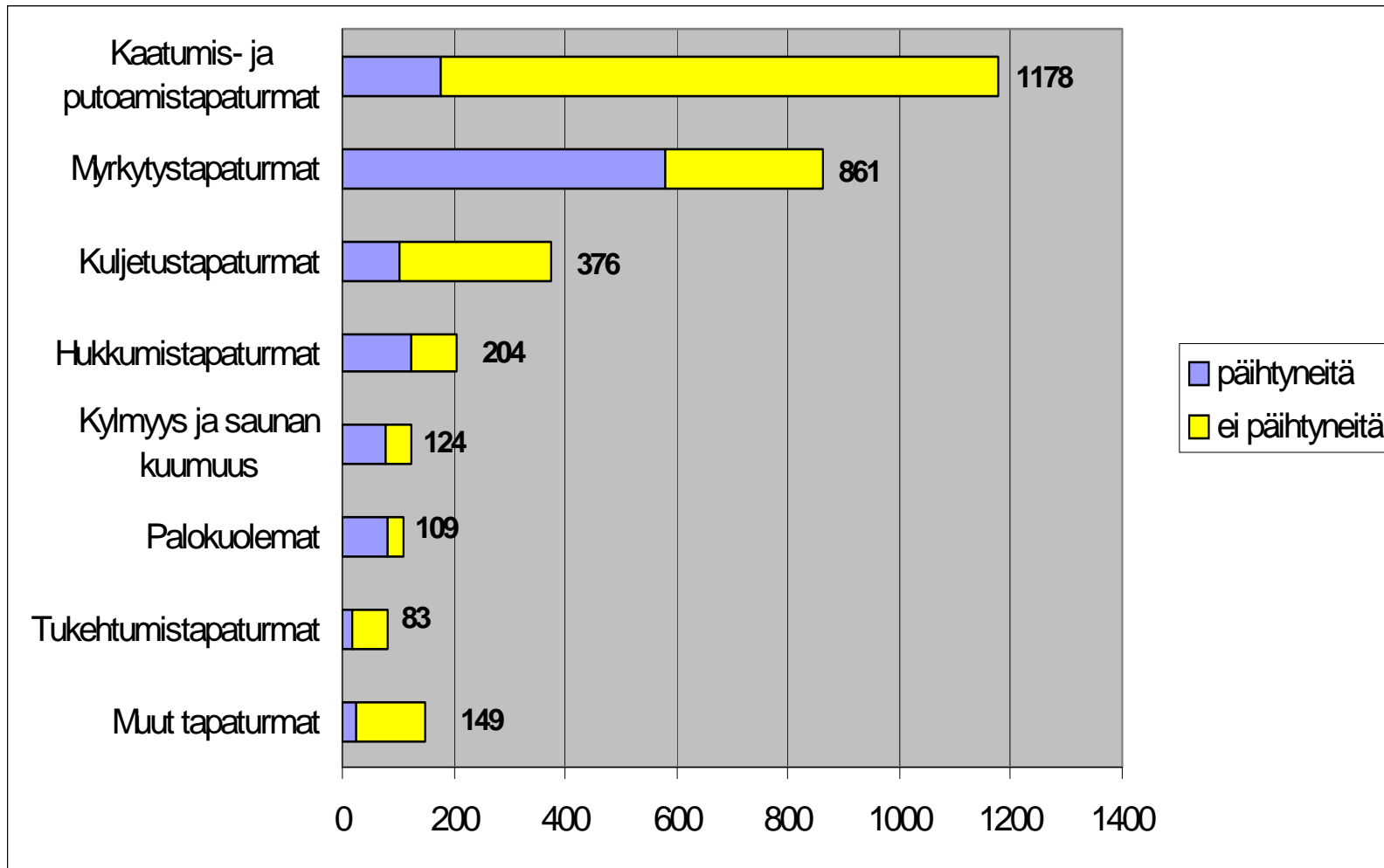
Tapaturmaisesti kuolleet (lkm) 1986 - 2006

Tilastokeskus, kuolemansyytilastot

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

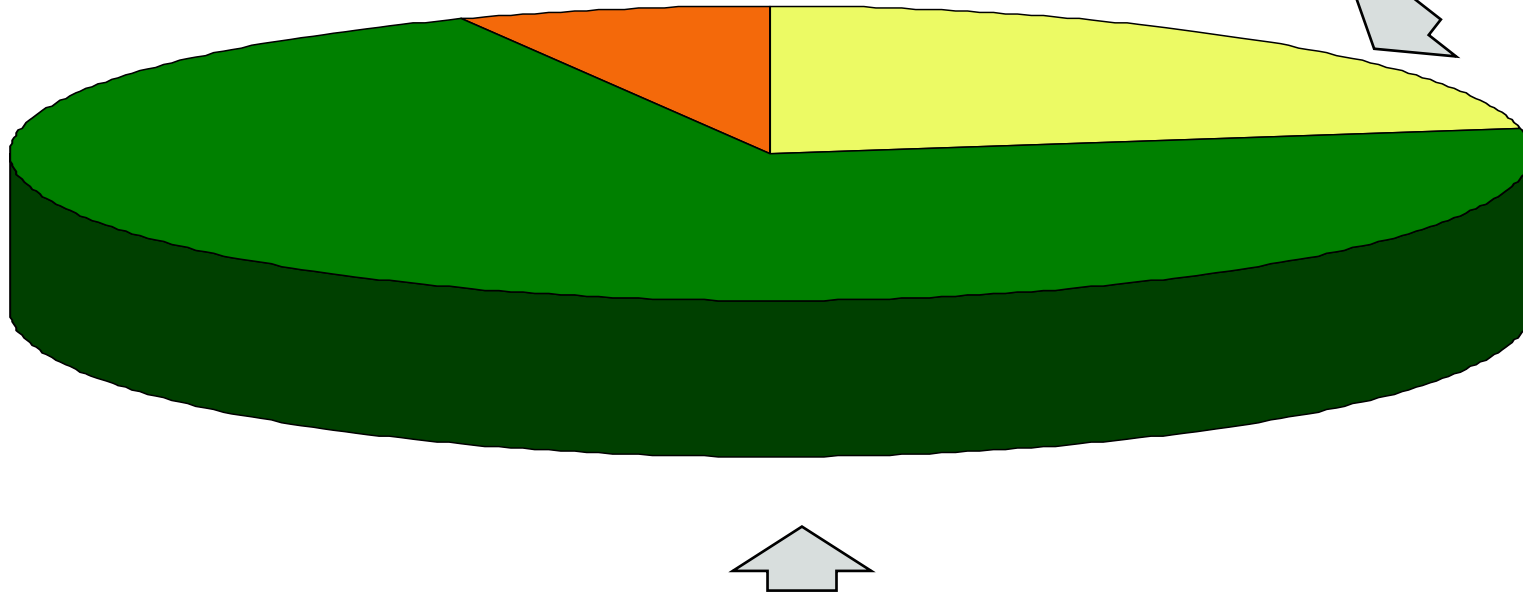
Tapaturmiin kuolleiden yleisimmät kuolemansyyt ja päihtyneiden osuus 2006 (Lähde: Tilastokeskus)

Lähes 900 000 vammaa joka vuosi

Liikennetapaturmia 58 000 (7%)

Työtapaturmia 194 000 (22%)

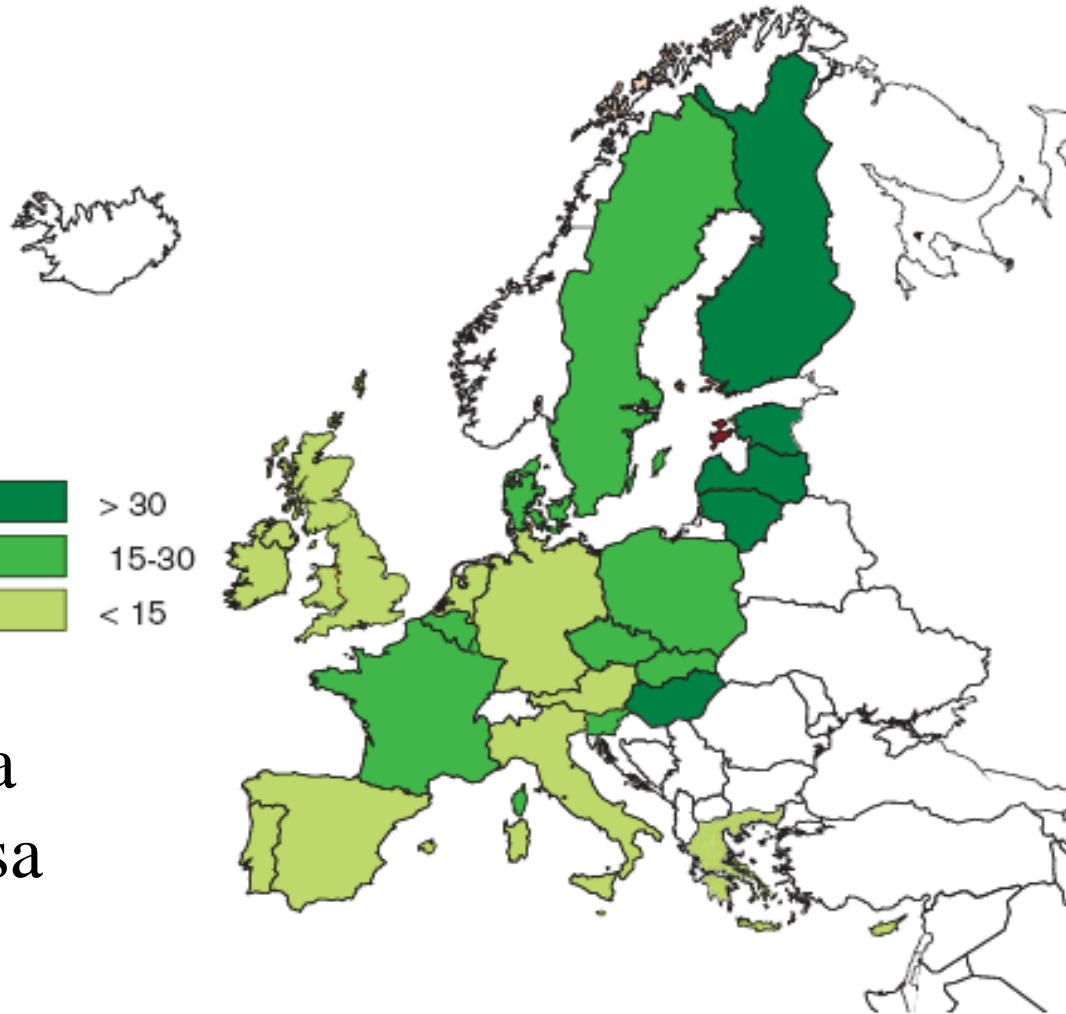

Kotona ja vapaa-ajalla tapaturmia 624 000 (71%)

Uhritutkimus 2006, KTL

Sisäisen
turvallisuuden
ohjelman tavoite:
Suomi Euroopan
turvallisim v. 2015

Nyt: Suomi 20. sijalla
EU-maiden vertailussa

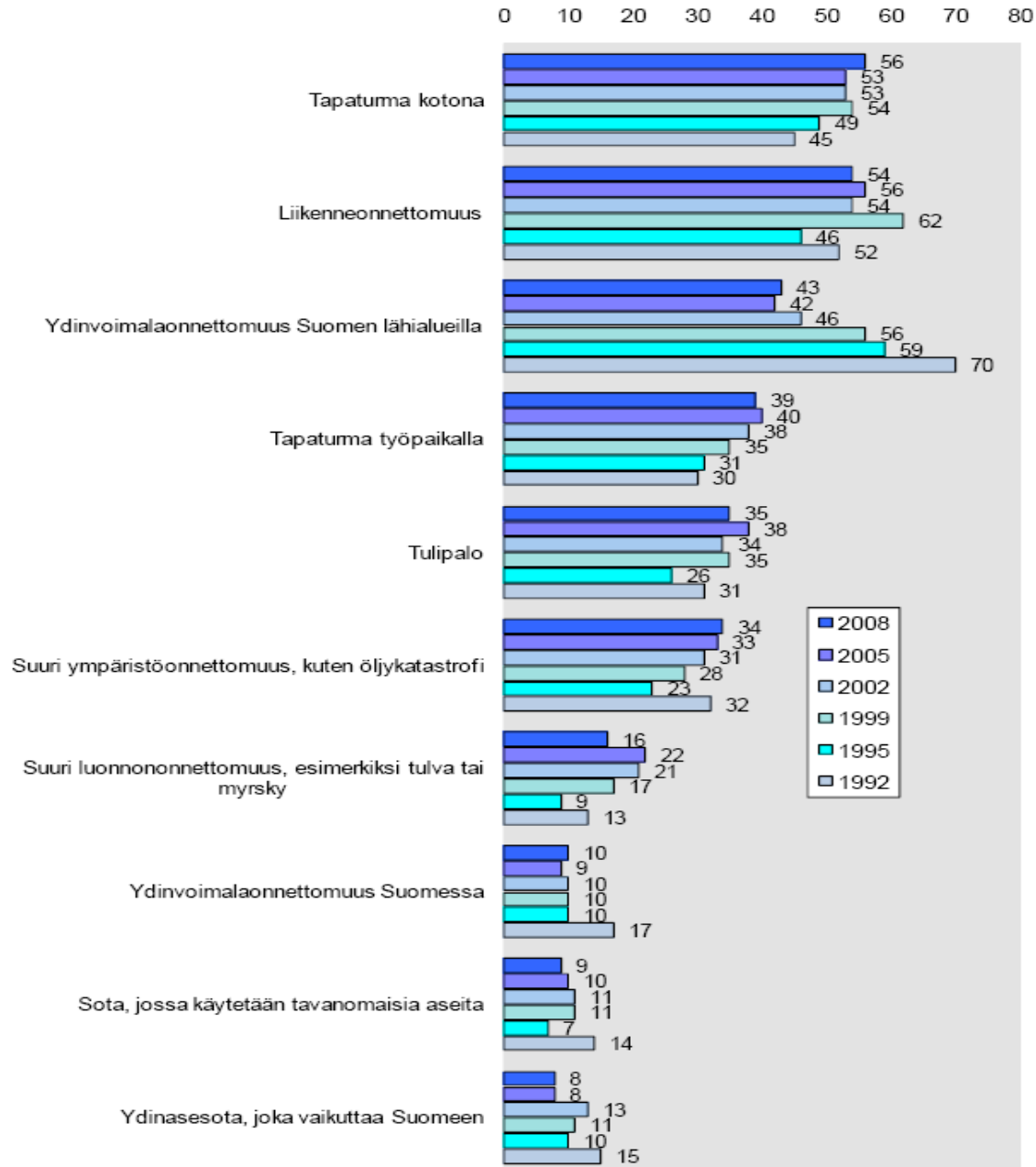
EuroSafe 2006 Injuries in the European Union

SOSIAALI- JA
TERVEYSMIN

Kansalaisten kokema turvallisuus

ERILAISTEN ONNETTOMUUKSIEN TODENNÄKÖISYYS 1992-2008:
KUINKA TODENNÄKÖISESTI ARVELEE ITSE JOUTUVANSA
(todennäköistä+jossain määrin todennäköistä) (%)

SM, Gallup 2008

Osasto/nimi/pvm

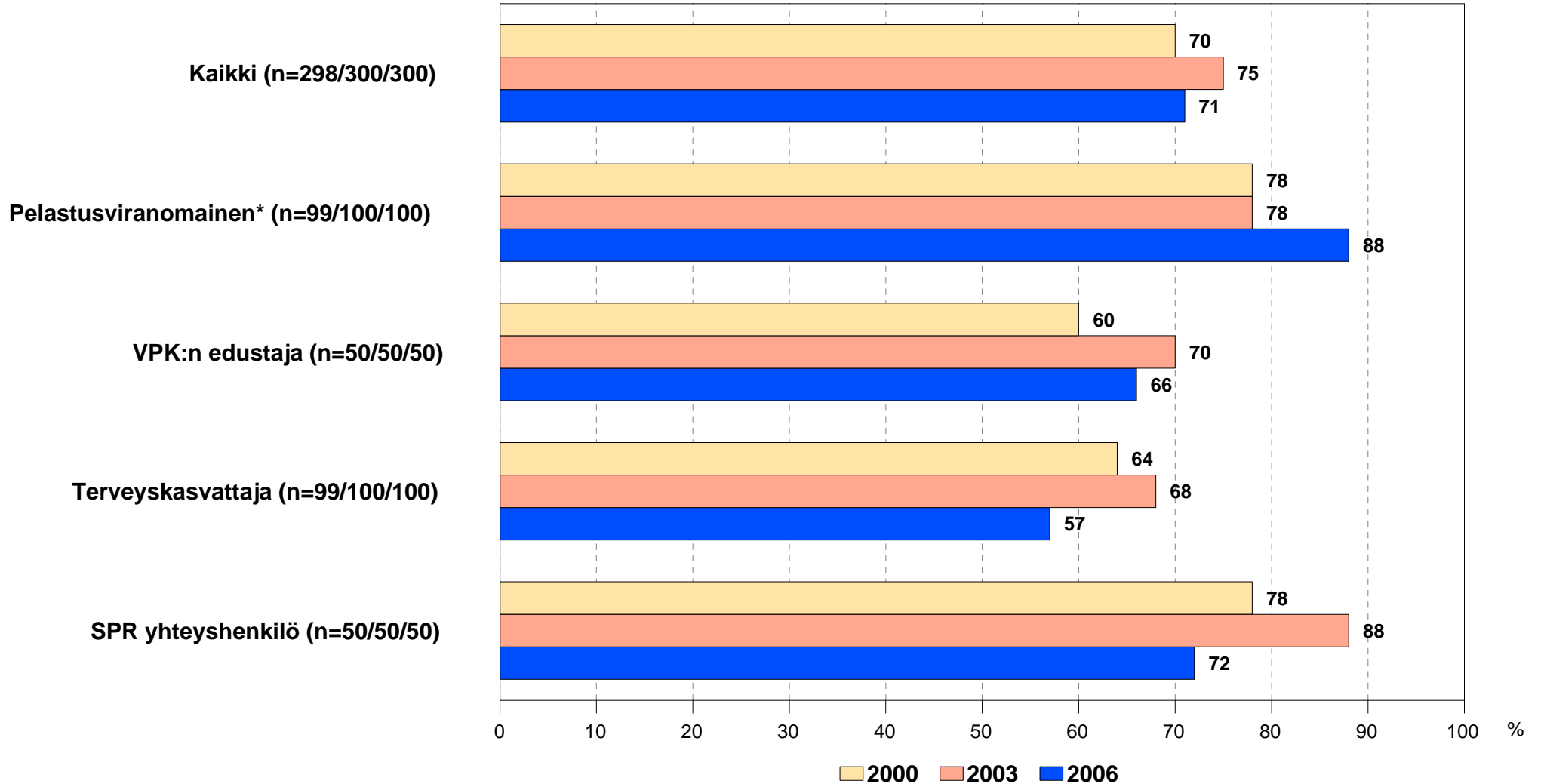
Tapaturmien ehkäisyn tilanne

- Liikenne- ja työtapaturmien ehkäisyyn panostettu. Tuloksia saatu. Lainsäädäntö ja valvonta tärkeitä keinoja. Ehkäisyn valtakunnalliset voimavarat ja rahoitus organisoitua. Vakuutusmaksusta osa ehkäisytyöhön.
- Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyyn ei ole vastaavasti panostettu. Vähän lainsäädäntöä ja valvontaa. Koti yksityistä aluetta. Valtakunnalliset voimavarat niukat.
- Toiminnallinen vastuu erityisesti kunnilla. Ala on laaja ja toimijoita monia. Päävastuutahon määrittely on ollut vaikeaa, palloa heitellään toiselta toiselle. Koordinaattoreina ovat toimineet useimmiten pelastus- tai terveystoimi.

ON OLLUT MUKANA TOTEUTTAMASSA KOTI- JA VAPAA-AJAN TAPATURMIEN EHKÄISYTYÖTÄ

% vastaajista (2000/2003/2006)

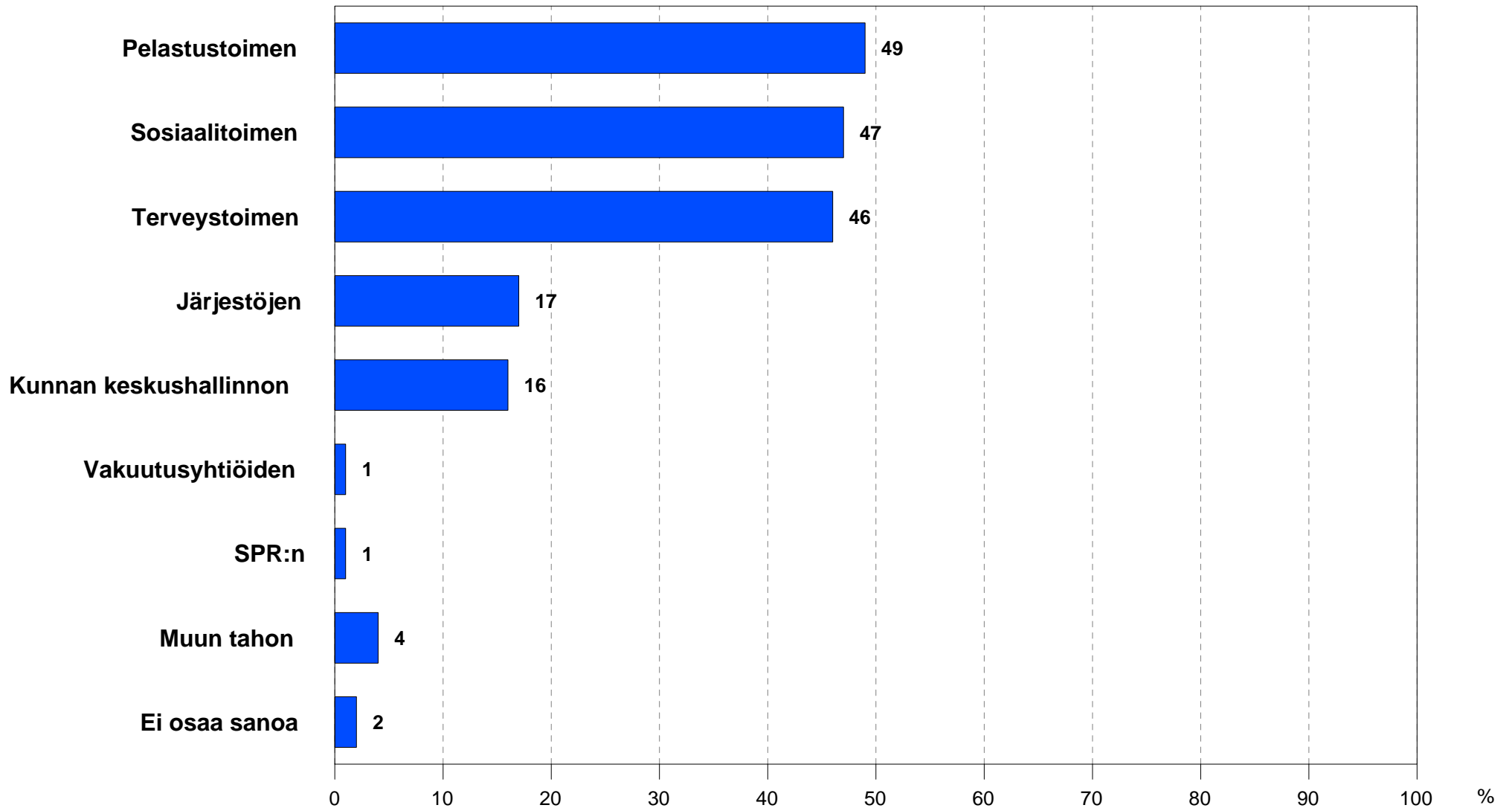
*2000 ja 2003: Palopäällikkö

VASTUU KOTI- JA VAPAA-AJAN TAPATURMIEN EHKÄISYTYÖN KOORDINOINNISTA

Minkä tahon tulisi mielestäsi vastata koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisytöön koordinoinnista kunnassasi?

% vastaajista (n=300)

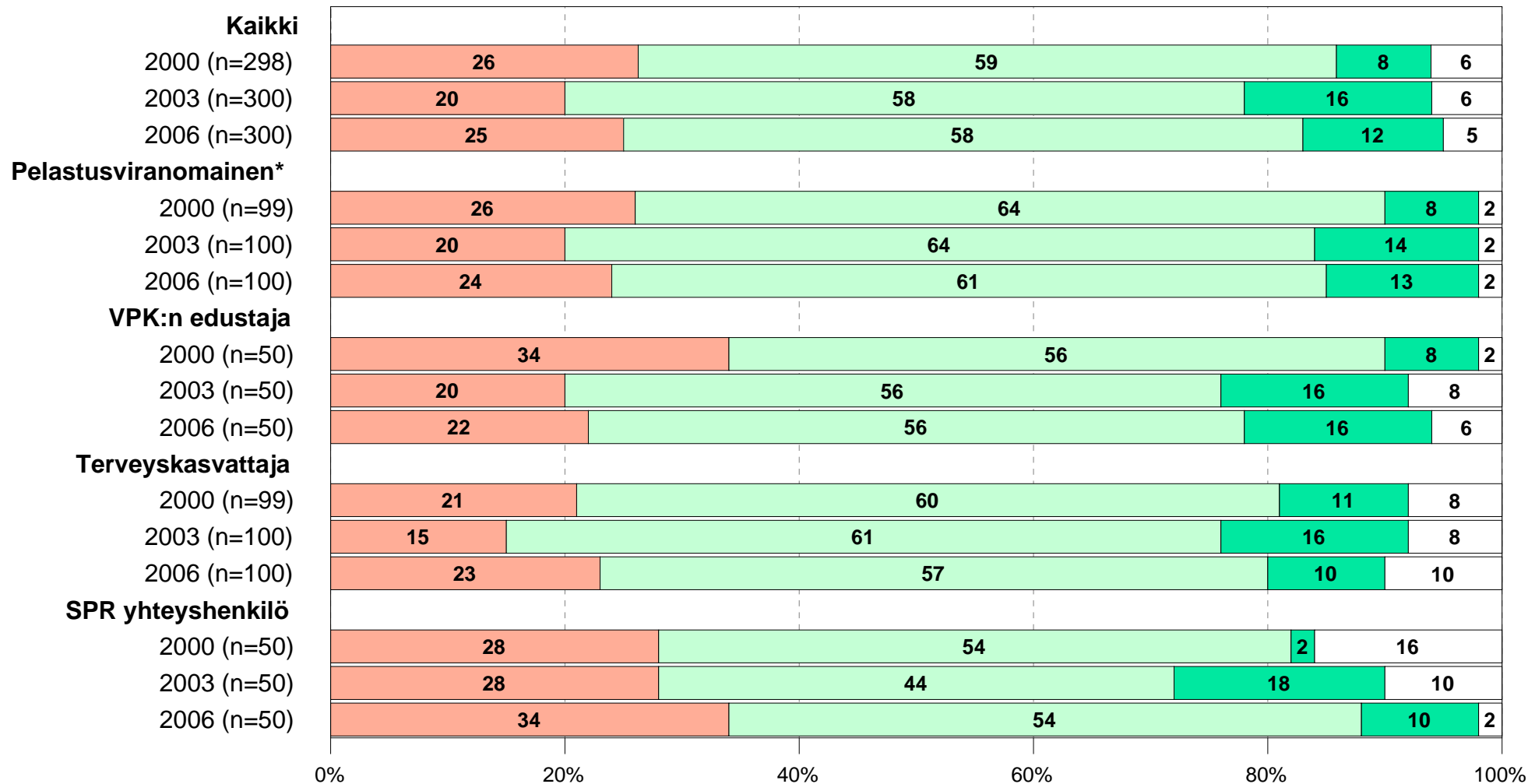

KUNNASSA TEHTÄVÄN TAPATURMIEN EHKÄISYTYÖN TILA

Onko kunnassanne tehtävä tapaturmien ehkäisytyö mielestänne jokseenkin olematonta, hyvällä alulla vai toimii hyvin ja kehitty?

% vastaajista

*2000 ja 2003: Palopääliikkö

Jokseenkin olematonta

Hyvällä alulla

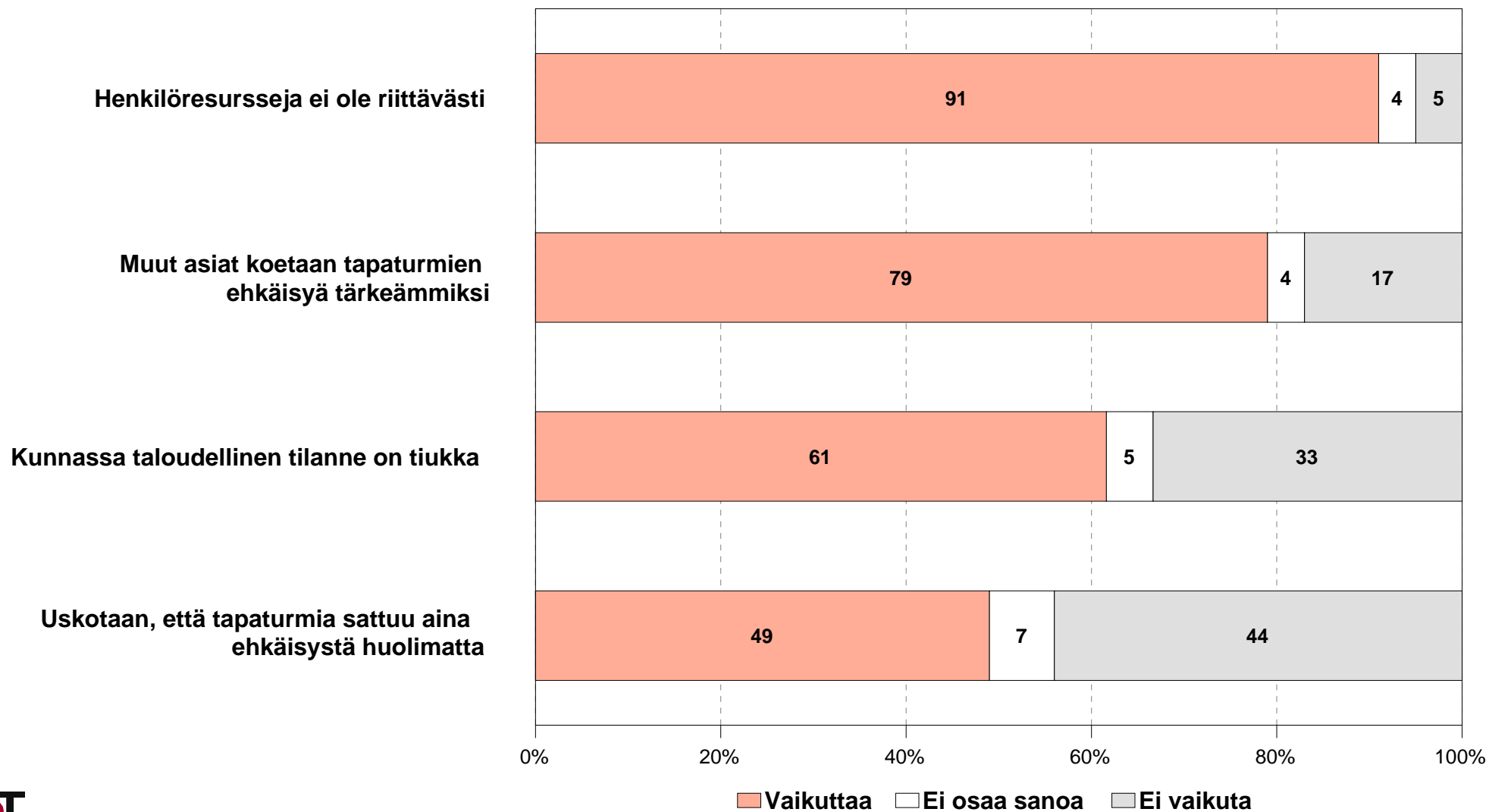
Toimii hyvin ja kehitty

Ei osaa sanoa

MISTÄ JOHTUU, ETTÄ EHKÄISYTYÖ ON JOKSEENKIN OLEMATONTA

% vastaajista, joiden mielestä tapaturmien ehkäisytyö jokseenkin olematonta (n=75)

Toteutunutta tapaturmien ja onnettomuuksien ehkäisyä kunnissa – Turvallisten kuntien verkosto

- **Pori:** osa terveyden edistämisen ohjelmaa, neuvolat, koulut, vanhukset, pyöräilijät ja jalankulkijat, ammattikorkeakoulujen opiskelijat mukana, aktiivista liikenneturvallisuuden edistämistä
- **Vammala:** vetovastuu pelastustoimella, kotihoito ja -sairaanhoito, palo-, rakennustarkastus, maatalouslomittajat, työterveyshuolto, neuvolat, päiväkodit, koulut, SPR, seurakunnat, psykiatrinen sairaanhoito

- **Oripää:** Neuvolat, työikäiset, ikääntyneet, vanhainkodit ja palvelukeskukset: vaaranpaikka-kartoitukset korjaussuunnitelma tekninen toimi, kotikäyntityö, kuntatiedotteet
- **Ääneseutu:** (Sumiainen, Suolahti, Äänekoski)
Terveysseivitys. Työryhmä: palopäällikkö, ylilääkäri, terveyskasvatuksen yhdyshenkilö, tutkija, paikallislehden toimittaja. Yhteistyötä kuntien eri sektoreiden, yritysten ja vapaaehtoistoimijoiden kanssa. Työterveyshuolto. Eläkeläis- ja veteraanijärjestöt. Urheiluvammat: valmentajat, vanhemmat, nuoret.
- **Tornio:** Työryhmä: terveystoimi, päivähoito, vanhus- ja vammais-, palo-, koulu-, nuorisotoimi ja työsuojelu. Yhteistyössä mukana mm. kylätoimikunnat ja metsästysseurat (hiekoitus). Turvallisuusvälineitä myyvät liikkeet.

- **Kurikka:** Koordinoija pelastustoimi. Ikääntyneet, lapset: tenavaparkki: äidit lasten kanssa, koulutusta palokunta-nuorille, pelastustoimen kotikäyntien sisältö laajeni, tekninen toimi mukaan. Huolto- ja hoitolaitoksissa turvallisuus-suunniteluun paneutuminen.
- **Hyvinkää:** Neuvottelukunta: ylimmät virkamiehet ja luottamusmiehet, Toimintaryhmä ja projektiryhmät. Koulut, päiväkodit, ikääntyneet, kaikki kuntalaiset. Paikallislehti mukana. Ammattikorkeakoulut. **Safe Community -nimitys 2003.**
- **Kemi:** KEIKAUS-kampanja. Ikääntyneet. Vanhus- ja vammaistyö, terveyskeskus, kuntoutus, hammashoitola, siivouspalvelut, pelastustoimi, ammattikorkeakoulu, ammattiopisto, eläkeläisjärjestöjen neuvottelukunta.
- **Pöytyä:** (Aura, Karinainen, Pöytyä, Yläne) Kansanterveystyön Kuntayhtymä. Lapset, ikääntyneet, tapaturmakartoitukset, näyttelyt, neuvontatilaisuudet
- **Etelä-Savo:** Koordinoija pelastuslaitos. Kotikäyntityö yhdessä sosiaalitoimen kanssa.
- **Kouvola: Safe Community 2008**

Kunnissa tehtävä turvallisuustyö

- Turvalliset kunnat: Yhteistyötä rakennettu, kaikki ikäluokat huomioitu, järjestöt mukana.
- Yhteistyö tärkeää: Tapaturmien ja muiden turvallisuusriskien ehkäisy liittyy monien ammattiryhmien työhön: sosiaali- ja terveydenhuolto, pelastustoimi, tekninen toimi, opetustoimi, kuluttajaneuvonta, nuoriso- ja liikuntatoimi, liikennesuunnittelu, poliisi, työsuojelu, yritykset, järjestöt
- Tapaturmien ja väkivallan ehkäisy on tärkeä liittää osaksi normaalia työtä
- Kustannus-vaikuttavuus on tehokasta. 1 euron panostus ennaltaehkäisyyn tuo 10 euron säästöt sairaanhoidon kuluissa.

Esimerkki kustannusvaikuttavuudesta: Tieteellisesti tehokkaiksi osoitetut keinot ikäntyneiden kaatumistapaturmien ehkäisyssä

Pekka Kannus UKK-instituutti

- Liikuntaharjoittelu: 60 %:n vähennys
- D-vitamiini ja kalsium: 20 %:n vähennys
- Lääkkeiden vähentäminen: 66 %:n vähennys
- Kaihikirurgia: 34 %:n vähennys
- Liukuesteiden käyttö: 50 %:n vähennys
- Lonkkasuojaimet: kaatumisriskin 80 %:n pieneneminen
- Paras vaikutus: useiden samanaikaisten riskien poistaminen

Tuloksia Ruotsista: Falköping Program

2,5 vuoden kuluttua toiminnan aloittamisesta vähennystä:

- 28% liikennetapaturmat
- 27 % kotitapaturmat
- 28 % työtapaturmat
- 45 % päiväkotitapaturmat

- *There is no other health promotion program that can show results within such a short period.*

Turvallisuus hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kansallisissa ohjelmissa ja suosituksissa (STM)

- Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn tavoiteohjelma vuosille 2007 – 2012
- Terveys 2015 – kansanterveysohjelma
- Terveyden edistämisen politiikkaohjelma
- Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisohjelma KASTE
- Ikäihmisten palvelujen laatusuositus
- Turvallisuuksuunnitteluopas sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköille
- Lähisuhde- ja perheväkivallan suositukset
- Päivähoidon turvallisuussuunnittelu -opas

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

Turvallisesti kotona ja vapaa-aikana
**Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn
tavoiteohjelma vuosille 2007–2012**

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Julkaisuja 2006:24

Tavoiteohjelma: Tuloksia kuntatyön vahvistamisella

- Laaja-alainen kaikki turvallisuussektorit kattava turvallisuussuunnittelu- ja -työ
- Turvallisuussuunnittelusta vastaa: kunnan johto, poliisipäällikkö ja pelastustoimen edustaja
- Suunnitteluun osallistuvat keskeiset toimijat kunnasta, elinkeinoelämän ja järjestöjen edustajat. Sosiaali- ja terveystoimi mukaan!
- Tapaturmien ja väkivallan ehkäisy on myös keskeinen osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Tärkeää liittää näiden alojen suunnitteluprosesseihin.

Terveys 2015 –kansanterveysohjelman tavoitteena on

---

1. parantaa lasten hyvinvointia ja terveyttä
2. vähentää nuorten tupakointia sekä alkoholin ja huumeiden käyttöä
3. **vähentää nuorten aikuisten miesten tapaturmaista ja väkivaltaista kuolleisuutta**
4. kehittää työikäisten työ- ja toimintakykyä sekä työelämän olosuhteita työssä jaksamiseksi
5. parantaa yli 75 -vuotiaiden toimintakykyä

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

Sisältyykö terveyskeskuksen 2005 toiminta- ja taloussuunnitelmaan Terveys 2015 -ohjelman tavoitteita

- Väestön tyytyväisyys
terveyspalvelujen saatavuuteen 81 %
- Yli 75 -vuotiaiden toimintakyky 74 %
- Lasten hyvinvointi ja terveys 73 %
- Nuorten tupakointi 61 %
- Nuorten alkoholi ja huumeet 50 %
- Terveyserojen vähentäminen 26 %
- **Nuorten miesten tapaturmat/väkivalta 20 %**

Terveyden edistämisen politiikkaohjelma

Tavoitteet:

- rakenteiden vahvistaminen
- elintapamuutosten aikaansaaminen
- terveyttä edistävien työ- ja elinolosuhteiden kehittäminen
  - **maankäyttö ja rakentaminen, liikenne, elinympäristön esteettömyys ja koti- ja vapaa-ajan tapaturmien torjunta**
- sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelujen vahvistaminen
- järjestöjen roolin vahvistaminen

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma KASTE

Tavoitteet, keinot ja välineet

TAVOITTEET

Osallisuus lisääntyy ja syrjäytyminen vähentyy
Hyvinvointi ja terveys lisääntyvät, erot kaventuvat
Palvelujen laatu, vaikuttavuus ja saatavuus paranevat, alueelliset erot kapenevat

KEINOT

Ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen
Henkilöstön osaaminen ja riittävyys
Sosiaali- ja terveydenhuollon eheä kokonaisuus ja vaikuttavat toimintamallit

VÄLINEITÄ

Yhteistyö
Lainsäädäntö, valvonta
Paikallinen kehittämistyö, alueelliset kehittämistoim. suunnitelmat
Asiantuntijatuki, hyvät käytännöt, suositukset, ohjeet, oppaat
Laajat kehittämishankkeet
Valtionosuudet, valtionavustukset

Tavoitteena on, että kuntalaisten

- osallisuus lisääntyy ja syrjäytyminen vähenee
- hyvinvointi ja terveys lisääntyvät, hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat
- palveluiden laatu, vaikuttavuus ja saatavuus paranevat, alueelliset erot vähentyvät.

Hyvinvointi ja terveys lisääntyvät, hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat

1. Alkoholijuomien kokonaiskulutus vähenee v. 2003 tasolle
2. Ylipainoisten osuus työikäisistä palautuu v. 1998–2001 tasolle
3. Tupakoivien 16–18-vuotiaiden osuus vähenee viisi %yks.
4. Lapsiperheiden pienituloisuusaste vähenee alle 10 prosenttiin
5. Vanhusten ikävakioitu toimintakyky paranee
6. **Koti- ja vapaa-ajan tapaturmakuolemat ja vakavat tapaturmat vähenevät 10 %**

Tavoitteet saavutetaan

- Ennalta ehkäisten ja varhain puuttuen
- Henkilöstön riittävyyden varmistuen, osaamista vahvistuen
- Sosiaali- ja terveydenhuollon eheällä kokonaisuudella ja vaikuttavilla toimintamalleilla

Haasteita kuntien turvallisuustyölle

- Kunnan kaikkien sektoreiden mukaan saaminen turvallisuuden edistämiseen. Yhteistyön rakentaminen erilaisissa järjestelmissä (PARAS-hanke)
- Järjestöt kumppaneiksi ja aloitteentekijöiksi
- Varhaisen puuttumisen lisääminen ja kehittäminen
Hyviä menetelmiä esim. Mini-interventio, Aikalisä, Tulipysäkki, Ankkuri.
- Harvaan asuttujen alueiden palvelujen riittävyys
- Väestön ikääntyminen
- Turvallisuuskulttuurin kehittäminen. Päihteet ja tapaturmat sekä väkivalta. Miehet!
- Kansalaiset mukaan

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

Sydämelliset onnittelut turvalliselle Kouvolan kaupungille Safe Community verkoston jäsenyydestä!

